

กลยุทธ์การสื่อสารเรื่องชายรักชายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

นางสาวภัทรดี พันธุ์จันทร์

วิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN : 974-14-2389-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

122540915

COMMUNICATION STRATEGIES ON GAY ISSUE OF
RAINBOW SKY ASSOCIATION OF THAILAND

Miss Pattaravadee Punjan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN : 974-14-2389-6

481867

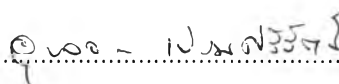
หัวข้อวิทยานิพนธ์ กลยุทธ์การสื่อสารเรื่องชายรักชายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย
โดย นางสาวภัทรวดี พันธุ์จันทร์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขออนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ)

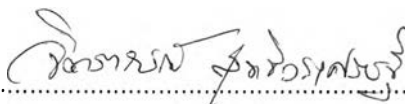
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศิริรัตน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จิตรามรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์)

ภัทรวดี พันธุ์จันทร์: กลยุทธ์การสื่อสารเรื่องชายรักชายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

(COMMUNICATION STRATEGIES ON GAY ISSUE OF RAINBOW SKY ASSOCIATION OF THAILAND)

อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. กาญจนา แก้วเทพ, 194 หน้า. ISBN 974-14-2389-6

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างและธำรงเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย และเพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย การวิจัยนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มคณะกรรมการบริหารสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย จำนวน 5 คน และสมาชิกสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยจำนวน 20 คน ควบคู่ไปกับการศึกษาจากเอกสารต่างๆ

ผลการวิจัยพบว่า:

(1) กลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะตามระยะของการสร้างเครือข่าย ดังนี้ ระยะการก่อตัว การสื่อสารมีลักษณะแบบมีศูนย์กลางและไม่เป็นทางการ ระยะสร้างความเติบโต แบ่งเป็น 2 ด้านคือ ด้านการขยายเครือข่ายสมาชิก ซึ่งมีลักษณะการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการผ่านสื่อกิจกรรมและสื่อบุคคล และด้านการเพิ่มแหล่งทุน เป็นการสื่อสารในแนวดิ่ง ทั้งแบบเป็นทางการโดยมีลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นทางการ ระยะการจัดตั้งสมาคม มีลักษณะการสื่อสารในแนวดิ่งจากล่างขึ้นบน ทั้งแบบเป็นทางการโดยมีลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นทางการ

(2) กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการธำรงเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ได้แก่ การสื่อสารแบบบุคคลต่อบุคคล การมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน การมีผู้นำที่เข้มแข็ง การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ความสนิทสนมและผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นของสมาชิก การใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย การมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ความง่ายในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก การนำเสนอเสียงสะท้อนจากกลุ่มผู้เปิดรับสื่อมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของการทำงาน และสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรชายรักชายองค์กรแรกและองค์กรเดียวในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติ

(3) กลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ได้แก่ การสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกที่สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยต้องติดต่อประสานงานด้วยโดยตรง : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติแห่งชาติแห่งชาติ และการสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกทั่วไป

ภาควิชา.....การประชาสัมพันธ์.....ลายมือชื่อนิสิต.....ภัทรวดี พันธุ์จันทร์.....
สาขาวิชา.....นิเทศศาสตร์พัฒนการ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2548.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4785243028 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: COMMUNICATION STRATEGIES/ GAY/ NETWORK/ PUBLIC RELATION

PATTARAVADEE PUNJAN : COMMUNICATION STRATEGIES ON GAY ISSUE OF RAINBOW SKY ASSOCIATION OF THAILAND. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. Dr. KANJANA KAEWTHEP, Ph.D. 194 pp. ISBN 974-14-2389-6

This research had the objective to study the communication strategies to create and maintain communication network of Rainbow Sky Association of Thailand, and communication strategy to make comprehension to external parties. Researcher employed the qualitative analysis by conducting in-depth interview with 5 managements and 20 members of Rainbow Sky Association of Thailand, parallel with reviewing the related documents.

The results can be concluded that:

(1) Strategies to create communication network of Rainbow Sky Association of Thailand can be divided into 3 phases: Initialization Phase, using centralized and informal communication. Growing Phase, in which can be further divided into (i) increasing number of members, using informal communication through activities and personnel communication. (ii) increasing funds, using vertical communication with both formal and informal techniques. And Establishing Association of Thailand Phase, using both formal and informal kinds of bottom-up vertical communication.

(2) Strategies to maintain Rainbow Sky Association of Thailand's communication network were listed as person-to-person communication, similar kinds of attributes, strong leadership, continuing campaigns or activities, close ties of members, using various communication channels, creating posters and contents that align with target groups, clear objectives, ease of membership application, taking feedback to improve quality, and the only one gay organization in Thailand received certification from the office of Thailand Cultural Committee

(3) Strategies to make comprehension to external parties were building direct communication to the office of Thailand Cultural Committee, and ordinary individuals.

Department.....Public Relations..... Student's Signature *Pattaravadee Punjan*
Field of studyDevelopment Communication.... Advisor's Signature *Kanjana Kawthep*
Academic year2005..... Co-Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

ความยากที่สุดของการทำงานวิจัยนี้ ไม่ได้อยู่ที่การค้นคว้าหรือวิเคราะห์ข้อมูล แต่เป็นการต่อสู้กับตัวเองของผู้วิจัย ทั้งการต่อสู้กับความขี้เกียจและการต่อสู้กับความต้องการอยากใช้ชีวิตอย่างสนุกสนานของตัวเอง จึงไม่น่าแปลกใจเลยที่ผู้วิจัยต้องเร่งรีบทำงานวิจัยชิ้นนี้ในช่วงสุดท้ายและเสร็จก่อนกำหนดการสอบปิดเล่มเพียงไม่กี่วัน จึงถือเป็นโชคคิของผู้วิจัยอย่างยิ่งที่งานวิจัยชิ้นนี้สามารถเสร็จสมบูรณ์ภายในเวลาที่ตั้งเป้าหมายไว้

แม้ว่าเบื้องหลังของหนังสือเล่มหนาปกเขียนนี้ ต้องแลกมาด้วยน้ำตา ความเครียดแสนสาหัส ความกังวลสุดทรมาน และการอดหลับอดนอน แต่ผลที่ได้รับก็คุ้มค่านาทีที่ทุ่มเทไป เพราะนอกจากสิ่งนี้จะทำให้ผู้วิจัยบรรลุเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตที่วางไว้ สิ่งนี้ยังทำให้คนรอบข้างที่ผู้วิจัยรักมีความสุขอีกด้วย แน่ใจว่างานวิจัยนี้จะไม่สามารถสำเร็จได้เลยหากขาดพวกเขาที่คอยสนับสนุน ให้กำลังใจ และเคียงข้าง ทำให้ผู้วิจัยทำงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จ ความคิดที่ว่า จะต้องไม่ทำให้พวกเขาผิดหวัง เป็นแรงผลักดันสำคัญทำให้ผู้วิจัยลุกขึ้นสู้ต่อทุกครั้งเมื่อท้อ ดังนั้นความสำเร็จในครั้งนี้จึงไม่ใช่เพื่อตัวผู้วิจัยเองเพียงคนเดียว แต่เพื่อพวกเขาด้วยเช่นกัน เพื่อคุณพ่อคุณแม่ ขอขอบคุณสำหรับความโชคดีที่สุดในชีวิตที่ได้เกิดเป็นลูก , เพื่อนำทิพย์ ขอขอบคุณที่ดูแลหลานคนนี้อย่างดีมาเสมอมา และเพื่อน้องไข่ ขอขอบคุณที่ทำให้การเป็นพี่เป็นเรื่องที่มีความสุข

ผู้วิจัยขอถือโอกาสนี้ขอบคุณครอบครัวและญาติพี่น้องสำหรับกำลังใจและความปรารถนาดีมาโดยตลอด, ขอขอบคุณรศ.ดร.กาญจนาในฐานะที่ปรึกษา รศ.อุบลวรรณ และรศ.ดร.จิตราภรณ์ ในฐานะประธานกรรมการและกรรมการ คำนะนำทุกคำของทุกท่านทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีคุณค่ายิ่งขึ้น, ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่าน วิชาความรู้ที่ท่านสั่งสอนถือเป็นสมบัติล้ำค่าที่จะติดตัวไปตลอดชีวิต, ขอขอบคุณพี่ๆและน้องๆที่สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย สำหรับความร่วมมืออย่างดีและการต้อนรับที่อบอุ่น ผู้วิจัยจะขอเป็นกำลังใจให้เส้นทางที่ฟ้าสีรุ้งเดินไปข้างหน้าเป็นเส้นทางที่สดใสสวยงามและยั่งยืน, ขอขอบคุณพี่เอกสำหรับกำลังใจและความช่วยเหลืออย่างเต็มที่มาโดยตลอด สุดท้ายขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคน โดยเฉพาะเพื่อนที่ Dev. Com. ซึ่งเป็นผู้ร่วมชะตาเดียวกันย่อมเข้าใจกันดีที่สุดในใจ ขอขอบคุณสำหรับทุกคำอวยพร ทุกคำปลอบใจ ทุกคำปรึกษา และทุกกำลังใจที่มีให้ ทุกสิ่งทุกอย่างมีค่าและมีความหมายอย่างยิ่งต่อผู้วิจัยและความสำเร็จในครั้งนี้

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความสำคัญของการสื่อสารต่อการก่อตั้งและดำรงอยู่ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	7
ความสำคัญของการสื่อสารในการสร้างความเข้าใจของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	8
ปัญหานำการวิจัย	9
วัตถุประสงค์การวิจัย	9
ขอบเขตการวิจัย	9
นิยามศัพท์ต่างๆที่ใช้ในงานวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
1. ทฤษฎี และแนวคิดเกี่ยวกับเพศสภาพ เพศวิถี และชายรักชาย.....	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเพศสภาพ.....	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเพศวิถี	15
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับชายรักชาย.....	17
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มและเครือข่าย	22
ขั้นที่ 1 ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่ม	27
ขั้นที่ 2 ว่าด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่ม	28
ขั้นที่ 3 ว่าด้วยการเจริญเติบโตของกลุ่ม.....	28
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย	34
การแบ่งประเภทของเครือข่าย	41
3. แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารของกลุ่มและเครือข่ายการสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์.....	43

การสื่อสารแบบมีศูนย์กลาง (Centralized Communication)	45
แนวคิดและทฤษฎีการประชาสัมพันธ์ (Public Relations)	49
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	61
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	68
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	68
ประชากร	68
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	68
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)	70
2. การใช้การสังเกต (Observation).....	73
3. การศึกษาเอกสารต่างๆ (Document Analysis).....	74
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ	74
การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	75
การวิเคราะห์ และการนำเสนอข้อมูลการวิจัย.....	76
บทที่ 4 ผลการวิจัย	77
1. ข้อมูลพื้นฐานของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	77
ที่มาของการเป็นสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	77
วัตถุประสงค์ ปณิธาน และกรอบการทำงานของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย.....	85
องค์ประกอบและโครงสร้างการบริหารงานของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย.....	87
2. การสื่อสารในการก่อตัวของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	92
การสื่อสารในระยะการก่อตัวเป็นเส้นทางสีรุ้ง.....	97
การสื่อสารในการขยายเครือข่ายสมาชิก.....	103
การสื่อสารในการเพิ่มแหล่งเงินทุน	109
การสื่อสารในระยะการจัดตั้งสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	117
3. การสื่อสารเพื่อการธำรงรักษาเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	119
1. เครือข่ายสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	120
2. รูปแบบการสื่อสารในเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทยในปัจจุบัน	123
3. ปัจจัยการสื่อสารที่มีผลต่อการธำรงรักษาเครือข่ายสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย.....	137
4. กลยุทธ์การสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอกของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	150

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	159
สรุปผลการวิจัย	159
1. ข้อมูลพื้นฐานของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	160
2. การสื่อสารในการก่อตัวของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย.....	162
3. การสื่อสารเพื่อการธำรงรักษาเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	166
อภิปรายผลการวิจัย.....	171
ประเด็นเรื่องการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย.....	171
ประเด็นเรื่องการสื่อสารในธำรงเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	175
ประเด็นเรื่องการสื่อสารในการสร้างความเข้าใจต่อบุคคลภายนอก.....	179
ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	179
ข้อเสนอแนะ	180
ข้อเสนอแนะสำหรับสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย.....	180
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	181
รายการอ้างอิง	183
ภาคผนวก ก.....	188
แนวทางตั้งคำถามเพื่อการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)	188
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	194

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1	แผนภาพเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคล แบบกระจาย (Radial Personal Network).....	35
ภาพที่ 2	แผนภาพเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนบุคคลแบบเกี่ยวข้อติดกัน (Interlocking Personal Network)	35
ภาพที่ 3	แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบลูกโซ่.....	46
ภาพที่ 4	แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบตัววาย	46
ภาพที่ 5	แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อ.....	47
ภาพที่ 6	แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบวงกลม	47
ภาพที่ 7	แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบทุกช่องทาง	48
ภาพที่ 8	แผนภาพแสดงโครงสร้างการทำงานของคณะกรรมการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาคของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	89
ภาพที่ 9	แผนภาพแสดงโครงสร้างการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานกลาง ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย.....	91
ภาพที่ 10	แผนภาพแสดงระยะต่างๆ ของการก่อตัวของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	94
ภาพที่ 11	แผนภาพแสดงเครือข่ายการสื่อสารแบบวงล้อในระยะการก่อตัวของเส้นทางสีรุ้ง.....	99
ภาพที่ 12	แผนผังบรรจูดงยางอนามัยขององค์กรฟ้าสีรุ้ง	101
ภาพที่ 13	แผนภาพแสดงการขยายเครือข่ายสมาชิกผ่านสื่อกิจกรรมขององค์กรฟ้าสีรุ้ง	104
ภาพที่ 14	แผนภาพแสดงการขยายเครือข่ายสมาชิกผ่านสื่อบุคคล	106
ภาพที่ 15	แผนภาพแสดงการสื่อสารในการเพิ่มแหล่งเงินทุนขององค์กรฟ้าสีรุ้งในบทบาทผู้รับทุน.....	112
ภาพที่ 16	แผนผังเพื่อการประชาสัมพันธ์สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย.....	118
ภาพที่ 17	แผนภาพแสดงการสื่อสารในระยะการจัดตั้งสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	119
ภาพที่ 18	แผนภาพแสดงเครือข่ายของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	122
ภาพที่ 19	แผนภาพแสดงรูปแบบการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการบริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานกลาง	125
ภาพที่ 20	โต๊ะวางเอกสารหน้าสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	128
ภาพที่ 21	สื่ออินเตอร์เน็ตทางเว็บไซต์ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	129
ภาพที่ 22	วารสารสายฝนต้นรุ้ง	130
ภาพที่ 23	สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการประชาสัมพันธ์สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย	132

ภาพที่ 24 สื่อสิ่งพิมพ์เพื่อรณรงค์และป้องกันเอดส์.....	133
ภาพที่ 25 การเปิดรับเสียงสะท้อน.....	148

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	เพศวิถี: เสนหา อารมณ์ การกดขี่ การต่อสู้.....	17
------------	---	----